ФИФ1 ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ 1ЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКI

№228 (22.136) ● 2011 гъэм дыгъэгъазэм (декабрым) и 2, мэрем ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

●Къэрал къулыкъущIапIэхэм

ЗэбгъэтIылъэкI мыхъуну Iуэхухэр

КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен щэкIуэгъуэм и 30-м Налшык къалэ администрацэм щригъэкIуэкIащ жылагъуэхэм къыщыдэзригъэпщ и хабзэ зи чэзу зэIущIэр.

АР ТЕУХУАТ Налшык къалэ округым социально-экономикэ и лъэныкъуэкIэ зегъэужьыным хуэунэтIауэ зэфIагъэкIхэм тепсэлъыхьыным. Зэхьыхэм хэтащ республикэм и къалэ округ, муниципальнэ къыдэзрагъэпщынагъэхэм я Iэтащхьэхэр.

ЗэIущIэр къыщыдзэIуихым, Къанокъуэ Арсен къыхигъэщхьэхуIащ социально-экономикэ и лъэныкъуэкIэ республикэм и кIалащхьэм ижьырей зэманым гу зылъыдэтапхъэ ефIэкIуэныгъэхэр зэриIэм. Апхуэдэщ, псалъэм папщIэ, хьэрычэтыщIэхэм я бжыгъэм зэрыхэхъуар, кIалащхьэм кьедза жылагъуэхэм мэкъумэш щIапIэхэм я къэгъэзэбэныкIэр зэрыщефIэкIуар, экономикэм мыпЪку нэхъыбэ хальхьэ зэрыхъуар, пщIэкIэ ялэжь Iуэхутхьэбзэ лIэужьыгъуэхэм я бжыгъэм зэрызиIэтар, щIыпIэ бюджетым зэращIэхьуэр. Налшык и гъэащIэм къыщыхъу зэхъуэкIыныгъэхэр фIыщащ хэхъуэ зэхэзымыт Iуэхущ1апIэхэр, лэжьапIэншэхэр нэхъ мащIэ зэрыхъуар, зи школ кIуэгъуэ нэмыса сабийкэм пэщIэдзэ къухэпигъэщащ Налшык къалэ округым и Iуэху зытетым Къэбардей-Балъкъэрым и цIыхухэм я псэукIэр зыхуэдэнур куэдкIэ зэрельытар. Ар икIи гурыIуэгъуэщ: республикэм цIыхуу исым я Iыхьэ щанэр мыбы щопсэу, гъунэгъу къуажэхэм къикIхэм лэжьыгъэ щагъуэт, щIалэгъуалэм я щIэныгъэм щыхагъахъуэ, н. къ.

- Абы къыдэкIуэу, - жиIащ Мусуковым, - цIыхухэр нэхъ зыгъэгъуэзэжьым ящыщщ зыхуэй лэжьапIэ зэрамыгъуэтыр, псэупIэ-коммунальнэ хозяйствэм и Iуэхутхьэбзэхэм я уасэхэр зэрафIэлъапIэр, нэгъуэщIхэри.

- ЦIыху нэхъыбэ лэжьапIэкIэ къыздэгъэпэща, я псэукIэр егъэфIэкIуа хъун папщIэ, экономикэм зыкъегъэужьыжьын хуейщ, - жиIащ адэкIэ псалъэ зрата, Налшык къалэ округым и Iэтащхьэ Хьэгъасэ Залымджэрий. - Мы гъэ дызэрытым дэ зэхэтлъхьащ Налшык къалэ округым социально-экономикэ и лъэныкъуэкIэ 2030 гъэм нэсыху зэрызиужьын хуей щIыкIэм и Стратегие. Ильэс дызыхуэкIым дэ къэштэнущ Налшык къалэ округым нэхъ тегушхуауэ инвестицэ къыхалъхьэным хуэгъэзэ, 2012 - 2015 гъэхэм ятещIыхьа программэ уэнтIа.

Хьэгъасэм и къэпсэлъэныгъэм къыхэщащ ныбжьыщIэхэр щапI-щрагъаджэ Iуэхущ1апIэхэр 2012 - 2015 гъэхэм къэгъэщIэрэщIэжьным, зыхуей хуэгъэ ззэным тегъэщIыхьа программэ щхьэхуэ зэрагъэхьэзырар. Абы икIи иткIэ, еджапIэ, сабий сад псоми я унащхьэ-хэмрэ щхьэгъубжэхэмрэ кьадэкIуэу, унэхэр зэрагъэхуабэ Iэмэпсымэхэри иджыпей мардэм кьитIасэу зэрахъуэкIынуц.

- ЗэфIэгъэкIын хуей Iуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм ящыщщ, - жиIащ кьалэм и тхьэмадэм, - налшыкдэсхэр псэупIэ зэIуэзэпщIэ къызэгъэпэщынкъым, жьы хъуэ унэхэм щыщIэгъэIэпхъуэкIыным, ухуэныгъэщIэжьр къыщрагъэжьэн хуейуэ щыт «КъуэкIыпIэ» жылагъуэщIэм и инженер инфраструктурэр зэтегъэувэнымкIэ проектхэр гъэхьэзырынымкIэ, Кэнжэ къуажэм хьэблэщIэ щыухэныр, зэгъэущIэкIэри.

ЗэIущIэм щытепсэлъыхьащ щIалэгъуалэ куэд хамэщI зэрыIэпхъуэми. Къэбэрдей-Балъкъэрым и Президентым кьыхигъэщащ а Iуэхум щынагъуэщхуэ зэрыхимыльагъуэр, хамэ кьалэм, хамэ къэралхэм щеджауэ, лэжьэкIэм зэщыкъуагъэсауэ республикэм кьагъэзэжмэ нэхъыфIуи кьитIыгащ.

Кавказ Ищхьэрэм щыпсэухэм Урысейм и щIыналъхэр зэхуэдэу фIыуэ кьаз эрыхущIымытым и гугъу щащIым, Кьанокъуэ Арсен арэзы хуащ Урысейм щыпсэу лъэпкъэр зэщагъэIеинчу иуэх и кIэрэ, хэр зэрыщыIэмкIэ, ауэ а щытыкIэ гугъуэри пIалъэ пыухыкIа гуэр дэкIмэ тэмэм зэрыхъуэжынур.

Щэрдан ФатIимэ, Базукинэ Татьянэ, Ярославцевэ Еленэ сымэ щIэупщIащ жылагъуэ транспортыр пщIэнщIу кьагъэсэбэныну хуит зыщIу унагъуэщхуэ кьаIэкIа сабийх эм кърату щыта билетхэр щIамытыжым и щхьэусыгъуэм икIи ахэр щIэлъэIуащ цыкIухэр зэреджэну тхьилъхэмкIэ кьадэIэпыкъуну.

Кьанокъуэ Арсен щIэныгъэмрэ егъэджэныгъэмкIэ министрым унафэ хуищащ унагъуэщхуэ псомэ я деж а Iуэхуэхэр щыгъэзэрыгъуэ хьужащ. Абы кьыхэкIыуи, нэхьапэIуэкIэ кьраIа унэ Iэх уитлъэхуитыр иджы къомэщIэкI. ЗэIущIэм кьащIагъуэтащ абы иджыри зэ зэрыдэIэпыкъу хъуну Iэмал: зи ныбжькIэ щIалэ Iэщ1агъэлIхэр кьуажэм кьыдэнэн папщIэ псэупIэкIэ кьыIэзгъэпэщыным теухуа программэр кьащтэмэ, унагъуэ хьужаеуэ Рахаевэ Iэминат кьыдэпсэуэхэм фэтэр яхуетынущ.

ИльэС 15 хуэдиз и пэкIэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и властым унафэ кьищтащ сабийм кьыIэрэлъхуу банкым счет кьащщхуэзэIуахьу ахъшэ хухальхьэным теухуауэ. Ар ильэс 18 щрикъум ирихьэлIэу, Сабий фондым а ахъшэмкIэ псэупIэ кьыхуэзэригъэпэщын хуейт, абы банкым хуэдальхьа ахъшэр унэ уасэм нэсыху хуитхэбагъуэ ну. Иджы я унафэр щIакъутэкъам цыхубзхэр щащIэупщIэм, Къанокъуэ Арсен кьыкигъэщащ хуэмыгъэзэщIэжьын унафэхэр властым кьищтэ эзымыихьунур, кьалъхуагъащIэ сабийм и счетым хухальхьэ сом мин бжыгъэ тIэкIум ильэс 18-кIэ унэ уасэ кьыIэзрыпхуемыгъэлэжьынур, абы кьыхэкIыуи, Сабий фондыр зэрильэлъэжьынур.

- А Iуэхум хиубыда цыкIухэм ахъшэр ятыжьын хуейщ, ауэ сэ кьалэн зыщысщIыжьыфIныкъым зыми хуэмыгъэзэщIэну Iуэхугъуэхэр, Аращ а унафэр щIэткъутэжари, - жиIащ республикэм и Президентым.

Кьанокъуэ Арсен иригъэблэгъа анэхэм тыгъэ щIэныгъэхэм ящыщащ икIи, хабзэ зэрыхьауэ, зэгъусэу сурэт зыгъэгъахащ.

ШЭДЖЭМ Тыгъуэн.

●Дыгъуасэ

Сурэтыр **МАМИЙ Руслан** *трихащ.*

Анэ быныфIэхэр игъэлъэпIащ

КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен Правительствэм и Унэм дыгъуасэ щаIущIащ бын куэд зиIэу республикэм щыпсэу анэ 15-м, Илъэс зыбжанэкIэ хэзэгъэбжыкIэ, абыхэм псоми хуагъэфэщат «Анэм и щIыхь» медаль е нэгъуэщI дамыгъэ льапIэхэр. Анэм и дунейпсо махуэм и щIыхькIэ кьыIэрагъэпэща зэIущIэм хэтащ Правительствэм и Унафэщ1 Гертер Иван, щIэныгъэмрэ егъэджэныгъэмкIэ министр Щхьэгъэпсо Сэфарбий, лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьыныгъэмкIэ министр Тобеев Альберт сымэ.

РЕСПУБЛИКЭМ и Президентым кьыхигъэщащ Анэм и махуэм нэхъэрэ нэхъ гъэлъэпIэн хуей махуэщхуэ зэрыщымыIэр икIи узынщагъэ я куэду, я мурадхэр кьехъулIэу, я бынхэм я насыпым щыгуфIыкIыу куэдрэ псэуну екъуэхъуащ иригъэбгъэ щIыхубзхэм.

Щхьэгъэпсо Сэфарбий кьыхигъэщащ сабий зеиншэу 57-рэ ди республикэм и унагъуэ 31-м зэрыщапIыр. Абыхэм ящыщ дэтхэнэ зыми хуэзэу 2008 гъэм щыщIэдзауэ сом мини 4 я унагъуэкIэм ират. Иджыблагъэ КъБР-м кьищта Законым икIи иткIэ, а бжыгъэм хагъэхъуащ сом мини 5-м нэс.

- Сабийм псынщIэу зыхещIэ Iуэху жагъуэри гуапэри. Ар щамыльхуэ унагъуэ щапIмэ, а зэхэщыкIыр нэхъ иныжщ. Араш сабий зеиншэм сыт и лъэныкъуэкIи гульытэ нэхъ игъуэтын щыхуейр, - жиIащ Къанокъуэ Арсен.

ЗэIущIэм щытепсэлъыхьащ щIалэгъуалэ куэд хамэщI зэрыIэпхъуэми. Къэбэрдей-Балъкъэрым и Президентым кьыхигъэщащ а Iуэхум щынагъуэщхуэ зэрыхимыльагъуэр, хамэ кьалэм, хамэ къэралхэм щеджауэ, лэжьэкIэм зэщыкъуагъэсауэ республикэм кьагъэзэжмэ нэхъыфIуи кьитIыгащ.

Кавказ Ищхьэрэм щыпсэухэм Урысейм и щIыналъхэр зэхуэдэу фIыуэ кьаз эрыхущIымытым и гугъу щащIым, Кьанокъуэ Арсен арэзы хуащ Урысейм щыпсэу лъэпкъэр зэщагъэIеинчу иуэх и кIэрэ, хэр зэрыщыIэмкIэ, ауэ а щытыкIэ гугъуэри пIалъэ пыухыкIа гуэр дэкIмэ тэмэм зэрыхъуэжынур.

- Кавказым кьыхуэмыфIу Урысейм и щIыналъхэр зэхуэдэу щыпсэущ1ащ жылагъуэ транспортыр пщIэнщIу кьагъэсэбэныну хуит зыщIу унагъуэщхуэ кьаIэкIа сабийх эм кърату щыта билетхэр щIамытыжым и щхьэусыгъуэм икIи ахэр щIэлъэIуащ цыкIухэр зэреджэну тхьилъхэмкIэ кьадэIэпыкъуну.

Кьанокъуэ Арсен щIэныгъэмрэ егъэджэныгъэмкIэ министрым унафэ хуищащ унагъуэщхуэ псомэ я деж а Iуэхуэхэр щыгъэзэрыгъуэ хьужащ. Абы кьыхэкIыуи, нэхьапэIуэкIэ кьраIа унэ Iэх уитлъэхуитыр иджы къомэщIэкI. ЗэIущIэм кьащIагъуэтащ абы иджыри зэ зэрыдэIэпыкъу хъуну Iэмал: зи ныбжькIэ щIалэ Iэщ1агъэлIхэр кьуажэм кьыдэнэн папщIэ псэупIэкIэ кьыIэзгъэпэщыным теухуа программэр кьащтэмэ, унагъуэ хьужаеуэ Рахаевэ Iэминат кьыдэпсэуэхэм фэтэр яхуетынущ.

ИльэС 15 хуэдиз и пэкIэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и властым унафэ кьищтащ сабийм кьыIэрэлъхуу банкым счет кьащщхуэзэIуахьу ахъшэ хухальхьэным теухуауэ. Ар ильэс 18 щрикъум ирихьэлIэу, Сабий фондым а ахъшэмкIэ псэупIэ кьыхуэзэригъэпэщын хуейт, абы банкым хуэдальхьа ахъшэр унэ уасэм нэсыху хуитхэбагъуэ ну. Иджы я унафэр щIакъутэкъам цыхубзхэр щащIэупщIэм, Къанокъуэ Арсен кьыкигъэщащ хуэмыгъэзэщIэжьын унафэхэр властым кьищтэ эзымыихьунур, кьалъхуагъащIэ сабийм и счетым хухальхьэ сом мин бжыгъэ тIэкIум ильэс 18-кIэ унэ уасэ кьыIэзрыпхуемыгъэлэжьынур, абы кьыхэкIыуи, Сабий фондыр зэрильэлъэжьынур.

- А Iуэхум хиубыда цыкIухэм ахъшэр ятыжьын хуейщ, ауэ сэ кьалэн зыщысщIыжьыфIныкъым зыми хуэмыгъэзэщIэну Iуэхугъуэхэр, Араш а унафэр щIэткъутэжари, - жиIащ республикэм и Президентым.

Кьанокъуэ Арсен иригъэблэгъа анэхэм тыгъэ щIэныгъэхэм ящыщащ икIи, хабзэ зэрыхьауэ, зэгъусэу сурэт зыгъэгъахащ.

ШЭДЖЭМ Тыгъуэн.

●Хэхьныгъэ-2011

Къару зэкъуэтым шынагъуэншагъэр къыззрегъэпэщ

Къэрал кIуэцI Iуэхуэхэмкi Iэ министру КъБР-м щыIэ Васильев Сергей иригъэкIуэкIащ Урысей Федерацэм и Къэрал Думэм и хэхьныгъэхэм зыхуэхъзырыным, ар сЪъкIуэкIынымкI теухуа Iуэхугъуэхэм щытепсэлъыхьа зэIущIэ убгъуа.

АБЫ ХЭТАЩ КъБР-м Жылагъуэ шынагъуэншагъэмкIэ и советым и Секретарь **Ешыгъауэ Руслан,** КъБР-м и Президентым и Администрацэм и Унафэщым и яп1э къуэдзэ **Къуэшырокъуэ Залым,** КъБР-м и прокурорым и яп1э къуэдзэ **Жекеев Алик,** КъБР-м и ХэхакIуэ комиссэм и Унафэщым и къуэдзэ **Евтушенко Сергей,** Урысей Федерацэм и ФСБ-м, ФМС-м, МЧС-м я Iуэхущ1апIэхэм КъБР-м щыIэхэм я лЫкIуэхэр.

КъулыкъущIапIэ, къэрал кIуэцI Iуэхуэхэмкi щIыналъэ Iэнатl Iэ зыбжанэм я унафэщIхэм я къэпсэльэныгъэм едэIуа нэуэжь, Васильев Сергей къыхигъэщащ хэхьпIэ участкэхэм щIыхухэм я шынагъуэншагъэр кьыщIэзгъэпэщынымкIэ, полицэми хуэдэу, властым и органхэм, щIыпIэхэм щыIэ хэхакIуэ комиссэхэм я унафэщIхэм жэуап зэрахьыр.

Хэхьныгъэхэр екIуэкIыным кьэнэжа зэманым кьриубыдэу щыIэ нЫкъуэсанагъэхэр и кIэм нэсу зэрагъэззэкIуэжьыпхъэми кьытеувыIащ министрыр. Гулъытэ щхьэхуэ хуищIащ щытыкIэр кьэгъэтIэсхъэным ехьэлIауэ ялэжьыну ягъэхьэзыр хабзэм щагъэншагъэхэр кьызэпаудынымкIэ абыхэм ятеуха хьыбархэр кьаIэрыхьэн зэрыхуейр.

- Жылагъуэм зыкъытщIамытакъуэмэ, щIыхухэр кьыддэмыIэпыкъумэ, полицэм и закъуэкIэ а Iуэхур зэфIэха хъунукъым, - жиIащ Ешыгъауэм, кьызэхэсхэм защыхуигъазэм.

Министрыр апхуэдэуи кьытеувыIащ хэхьныгъэ законодательствэр Iэмал имыIэу ягъэззэщIэным, щIыхухэм я фIэфIныгъэхуитныгъэхэр кьагъэльэгъуэныр кьызэгъэпэщыным.

- Властым и органхэм я кьарур зэкъуэтмэщ кьытэщIыт хэхьныгъэхэм щIыхухэм я шынагъуэншагъэр кьыщыззегъэпэщынымр щыпхузэфIэкIынур, - жиIащ Васильев Сергей.

ДЖЫРАНДОКЪУЭ Маринэ.

Iуащхьэмахуэ льапэ япэ хьэщIэхэр щрагъэблагъэ

Iуащхьэмахуэ районым ихъэр куэд льандэрэ зыпэмлъа щIымахуэ зыгъэнсэхуГъэр кьэсащ. Дунейм и щытыкIэм и фIыгъэкIэ, лыжэхэмкIэ кьыщащхьы бы гъэтгъуэм уэсыр Iуву гельзыр Туристхэм я щыпсэугъэнагъэр хабзэхъуэм Iэнатl Iэхэм я лъэкIуэхэмрэ уней хьумакIуэхэмрэ кьыззрагъэпэщ.

ІУАЩХЬЭМАХУЭщIэ туристкомплексым иджыпсту зэуэ щIыхь мин 15-м зыщагъэпсэху хъунущ. Хабзэ зэрыхъуаеи тету, лыжэхэмкIэ кьажьхьу щыщIадзэр дыгъэгъазэм и кIэрщ. Ауэ мы гъэм щIымахуэр пасэу кьэкIуащи, Москва, Санкт-Петербург кьалэхэм, Ставрополь крайм кьикIа туристхэм Iуащхьэмахуэрэ Чегетрэ щыIэ кьежьхьпIэхэм я нэгу зыщрагъэужь. Москва щыщ цIыхубзым кьыджиГащ туристхэр щынагъуэ кьатехьэкIэ зэрымыгуэавэр: «Си щхьэгъусэмрэ сэрэ дызыщIэс хьэщIэщым ихьурея гъкIэ екIуэкI Iуэхуэхэм зэрыкIэльыпль камерэхэр фIэльщ. Эльбрус поселкэм дыкьыщыдыхьэм дэ тлъэгъуащ ГАИ-мрэ хабзэхъумэ Iэнатl Iэхэмрэ я лЭжьыгъуэхэмы щIыпIэм зэрыщыIэр. Апхуэдэу, къызэрыджаIамкIэ, туристхэм шынагъуэ кьатемыгъэхьэным дэнэ щIыпIи щогугъу. Зэрыщыту кьапщтэмэ, дунейр хьэлэмэтщ, псом хуэмыдэу лыжэкIэ кьэбжьыхьын папщIэ Iэмал псори щыIэщ».

Мы щIынальэм щыIэ кIапсэ гъэуэгу псори зыхуей хуагъэзащ, ахэр кьэзыгъэсэбэп лэжьакIуэхэм я Iэщ1агъэм хагъэхъуащ. Кьеижьхьпl э псори къэхухьащ, шынагъэншэщ. Дэнэ щIыпIи тхьауэ фIэтыщ лыжэкIэ кьыщажьыхь щIыпIхэм щыгъэззщIэн хуей хабзэхэр. ЩIымахуэм хуэхьэзырщ уэс IэрыщIыр зэращI комплексыр. Азау хуейр зэIуэзэпщ ящащ.

Апхуэдэу туристхэр кьыщыдыхьэну эзманым нэсу щIащ хьэщIэщхэри. Иджыпсту районым и унафэщIхэмрэ хьэрычэт лэжьакIуэхэмрэ зопсалъэ турист нэхьыбэ мы щIынальэм кьращэлIэн папщIэ уасэхэм яхуеIэрыгъэхунымкIэ щыIэ Iэмалхэм ятеухуауэ.

ЩIымахуэ зыгъэпсэхуГъэм Iуащхьэмахуэ льапэ кьэкIуэнухэр кьызэрыщIэлъэIуам тету, абыхэм хьэщIэщ псоми я процент 15-р хуагъэхьэзыращ.

ТАРИМ Алиса.

Сурэтхэр **МАМИЙ Руслан** *трихащ.*

ЗыкъаIэтыну загъэхъэзыр

Сириеи и оппозицэм егъэхъэзыр къэрал псор кьыззщIэзыубыдэну забастовкэ, ар щIыхубр властым и унафэ къыщIэкIынымкIэ щIэдзапIэ хуэхъунымкIэ щыгугъ.

Правительствэм пэщIэувэ зэгухьэныгъэхэм я Iуэхур кьыдаIыгынкIэ зыщыгугъэм зэрызыхуагъэза тхыгъэм кьызэриIуатэмкIэ, кьаIэтыну зи ужь ит забастовкэм дунейпсом наIуэ щащIын хуейщ опозицэм кьару псори зэрыIэщIэлъыр. Ауэ, Сириеи и газетхэм зэратхымкIэ, хьэрыл къэралыгъуэхэм я Лигэмрэ (ЛАГ) Тыркумрэ кьащта санкцэхэм и ужькIэ, къэралым игъуэта «кьару зэхущытыкIэхэр зыхуэдэр» оппозицэм а забастовкэмкIэ кьищIытэну нужь иту аращ.

Сириеи щIыхум и хуитныгъэхэр щыхъумэным елэжьхэм кьызэрагъэлъагъэмкIэ, Дамаск и куейхэу Шаалян утыкум, Себаа Бахрат, кьыщынэмыщIауэ, Багдад, Аль-Абед зэрамэм япэу зэхэуэхэр щекIуэкIащ. Кьалащхьэм пэмыжыжь Кабун зэхэуэхэр нэхъ щигугащIэт - уеблэмэ абы гранатэхэри, пуленетхэри къыщагъэсэбэпащ. ЩынагъуэщIагъэмкIэ кьарухэм щIыхуэ куэд щыбыдащ Херест, Дум, Ранус, Дамаск и Iэгъуэблагъэхэм, зыкъэзыIэтахэр зауэлIхэм Даил щытеуэрИ, гъэгъуэм ирикIуэ дзэм и автомашинэу тIу кьагъэуащ. Зауэлу блы хэкIуэдащ. «Аль-Джазира» теленаналым кьызэритымкIэ, кьэралым и ипщэ щIыналъхэмкIэ щIыху 250-м щIигъуэщабыдащ. Хомс, Инлиб, адрей куейхэм нужьрей жэщ-махуэм щыхэкIуэдащ щIыху 19, абы щыщу 2-р сабийщ, 2-р щIыхубзщ.

Кьащэхуну хуейтэкъым

Брюссель кьыщызэIуахащ Европоюм хэт къэралхэм къэрал щIыбэ Iуэхуэхэмкi я министрхэм я зэIущIэ. Ар кьызэрагъэпэщащ Инджылызым, Франджым, Швециеи я жэрдэмкIэ. Инджылызым и «Скай ньюс» телеканалым кьызэритамкIэ, а щым тразъчыныхь Ираным и щыдагъэр Европоюм кьищхьнир щагъэтыным.

Ираным тралъхь санкцэхэм абы и щIадзэр кьэмыщIэщхунри хэгъэхьэным псом хуэмыдэу ткIийуэ тезыгъэчыныхьыр Инджылызымрэ Франджымрэщ. Ауэ Алыджыр апхуэдэ унафэм пэщIэуващ, Европоюм и кьэрад куэдым я экономикэм а щIыдагъэр яIэрымыхьэмэ, удныныхуэ зэрагъэутынур къыпытэри.

Ираным ищэ щIыдагъэ псоми я процент 30-р зыщэхур Европоюм и кьэралэрщ. Абыхэм ящыщу щэхуакIуэ нэхъ лъэрызехьэщ Испаниер, Франджыр, Алыджыр.

Iэ щIадзынукъым

**США-м и президент Барак Обамэ Москва хьыбар кьриГэщIащ Европэм щауХуэ ПРО-р Урысейм зримыйбйм теухуа щыхьэт тхыль гуэрхэм Iэ тридзэну Вашингтон зрымыгъэхьэзырымкIэ. А хьыбар дыгъуасэ и лЭжьэуЗауэлIу блы хэкIуэдащ. «Аль-Джазира» теленаналым кьызэритымкIэ, кьэралым и ипщэ щIыналъхэмкIэ щIыху 250-м щIигъуэщабыдащ. Хомс, Инлиб, адрей куейхэм нужьрей жэщ-махуэм щыхэкIуэдащ щIыху 19, абы щыщу 2-р сабийщ, 2-р щIыхубзщ.

Хьэхьэрей Эмиратэ Зэгуэтхэм я къэралыгъуэм и лъэпкъ гуфIэгъуэ - апр 1971 гъэм къыщыхэнэха махуэщ. Илъэс 40 и пэкIэ хьэрыл пщыгъэуэ 7 зэгухэри, федеративнэ къэрал къызэрагъэпэщат.

◆ Урысейм и банк лъжьакIуэм и махуэщ

◆ 1913 гъэм кьалъхуащ щэрджэс усакIуэ, тхакIуэ нэхьыжьхэм ящыщ **ГъэущокIуэ Хьусин.** 1983 гъэм дунейм ехьжащ.

Дунейм и щытыкIэнур «pressonovosti.ru» сайтым кьызэритымкIэ, нобэ Налшык пшэр техьэ-текIыу щыщытынущ, махуэм хуабэу градуси 3, жэщым щIыпIэу градуси 2 щыIэнущ.

Плэнэтэр зыгъэхьэзырар **ГЪУЩIО Зарифи.**

●Къэрал къулыкъущIапIэхэм

ЗэбгъэтIылъэкI мыхъуну Iуэхуэхэр

КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен щэкIуэгъуэм и 30-м Налшык къалэ администрацэм щригъэкIуэкIащ жылагъуэхэм къыщыдэзригъэпщ и хабзэ зи чэзу зэIущIэр.

АР ТЕУХУАТ Налшык къалэ округым социально-экономикэ и лъэныкъуэкIэ зегъэужьыным хуэунэтIауэ зэфIагъэкIхэм тепсэлъыхьыным. Зэхьыхэм хэтащ республикэм и къалэ округ, муниципальнэ къыдэзрагъэпщынагъэхэм я Iэтащхьэхэр.

ЗэIущIэр кьыщыззIуихым, Къанокъуэ Арсен къыхигъэщхьэхуIащ социально-экономикэ и лъэныкъуэкIэ республикэм и кIалащхьэм ижьырей зэманым гу зылъыдэтапхъэ ефIэкIуэныгъэхэр зэриIэм. Апхуэдэщ, псалъэм папщIэ, хьэрычэтыщIэхэм я бжыгъэм зэрыхэхъуар, кIалащхьэм кьедза жылагъуэхэм мэкъумэш щIапIэхэм я къэгъэзэбэныкIэр зэрыщефIэкIуар, экономикэм мыпЪку нэхъыбэ хальхьэ зэрыхъуар, пщIэкIэ ялэжь Iуэхутхьэбзэ лIэужьыгъуэхэм я бжыгъэм зэрызиIэтар, щIыпIэ бюджетым зэращIэхьуэр. Налшык и гъэащIэм кьыщыхъу зэхъуэкIыныгъэхэр фIыщащ хэхъуэ зэхэзымыт Iуэхущ1апIэхэр, лэжьапIэншэхэр нэхъ мащIэ зэрыхъуар, зи школ кIуэгъуэ нэмыса сабийкэм пэщIэдзэ къухэпигъэщащ Налшык къалэ округым и Iуэху зытетым Къэбардей-Балъкъэрым и цIыхухэм я псэукIэр зыхуэдэнур куэдкIэ зэрельытар. Ар икIи гурыIуэгъуэщ: республикэм цIыхуу исым я Iыхьэ щанэр мыбы щопсэу, гъунэгъу къуажэхэм къикIхэм лэжьыгъэ щагъуэт, щIалэгъуалэм я щIэныгъэм щыхагъахъуэ, н. къ.

- Абы къыдэкIуэу, - жиIащ Мусуковым, - цIыхухэр нэхъ зыгъэгъуэзэжьым ящыщщ зыхуэй лэжьапIэ зэрамыгъуэтыр, псэупIэ-коммунальнэ хозяйствэм и Iуэхутхьэбзэхэм я уасэхэр зэрафIэлъапIэр, нэгъуэщIхэри.

- ЦIыху нэхъыбэ лэжьапIэкIэ къыздэгъэпэща, я псэукIэр егъэфIэкIуа хъун папщIэ, экономикэм зыкъегъэужьыжьын хуейщ, - жиIащ адэкIэ псалъэ зрата, Налшык къалэ округым и Iэтащхьэ Хьэгъасэ Залымджэрий. - Мы гъэ дызэрытым дэ зэхэтлъхьащ Налшык къалэ округым социально-экономикэ и лъэныкъуэкIэ 2030 гъэм нэсыху зэрызиужьын хуей щIыкIэм и Стратегие. Ильэс дызыхуэкIым дэ кьэштэнущ Налшык къалэ округым нэхъ тегушхуауэ инвестицэ кьыхалъхьэным хуэгъэзэ, 2012 - 2015 гъэхэм ятещIыхьа программэ уэнтIа.

Хьэгъасэм и кьэпсэлъэныгъэм кьыхэщащ нЫкъуэсанагъэхэр и кIэм нэсу зэрагъэззэкIуэжьыпхъэми кьытеувыIащ министрыр. Гулъытэ щхьэхуэ хуищIащ щытыкIэр кьэгъэтIэсхъэным ехьэлIауэ ялэжьыну ягъэхьэзыр хабзэм щагъэншагъэхэр кьызэпаудынымкIэ абыхэм ятеуха хьыбархэр кьаIэрыхьэн зэрыхуейр.

- Жылагъуэм зыкъытщIамытакъуэмэ, щIыхухэр кьыддэмыIэпыкъумэ, полицэм и закъуэкIэ а Iуэхур зэфIэха хъунукъым, - жиIащ Ешыгъауэм, кьызэхэсхэм защыхуигъазэм.

Министрыр апхуэдэуи кьытеувыIащ хэхьныгъэ законодательствэр Iэмал имыIэу ягъэззэщIэным, щIыхухэм я фIэфIныгъэхуитныгъэхэр кьагъэльэгъуэныр кьызэгъэпэщыным.

- Властым и органхэм я кьарур зэкъуэтмэщ кьытэщIыт хэхьныгъэхэм щIыхухэм я шынагъуэншагъэр кьыщыззегъэпэщынымр щыпхузэфIэкIынур, - жиIащ Васильев Сергей.

ДЖЫРАНДОКЪУЭ Маринэ.

Республикэм и цIыхухэу пщIэ зыхуэтщIхэ!

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и Администрацэм и деж жэщым махуэм щопажьэ коррупцэм теухуауэ хъыбар зэревгъашIэ хъуну телефонхэр.

ВЛАСТЫМ и лЫкIуэхэм ялыгъ кьулыкъуэр я щхьэ IуэхукIэ къызэрагъэсэбэпым, лэжьыгъэм ехьэлIа, уголовнэ законодательствэр кьызэрызэпаудым фыщыгъуазэмэ, а телефонхэмкIэ Администрацэм и лэжьыкIуэхэм захуэвгъазэ хъунущ. ХэIущIыIу фщIыну фызытешыныхь Iуэху гуэрхэм фытепсэлъыхьынумэ, КъБР-м и Президентым и Администрацэм и лэжьакIуэхэм зыкъыфпащIэ зэрыхъуну телефоныр кьэвгъэлъагъэсу зэфIэкIынущ. ЦIыхухэм кьабгъэдэкI дэтхэнэ хъыбарри урысей законодательствэм кьызэригъэзэуным тету зэхагъэкIынущ хабзэхъуэмэ, кьэпщытакIуэ органхэм. Хъыбарыр кьызыбгъэдэкIар хэIущIыIу ящIынукъым.

Телефонхэр: **8(8662) 47-17-79, 47-32-56**.

«Адыгэ псалъэр» къыфIэрыхьэну фыхуеймэ

2012 гъэм и япэ илъэс нЫкъуэм къыфIэрыхьэну газетхэм, журналхэм Iэ тедзэныр йокIуэкI.

Илъэс нЫкъуэм ди газетым и уасэщ сом 356-рэ кIэпIейкIи 10-рэ.

«Адыгэ псалъэм» Iэ щытебдзэ хъунущ республикэм и пощт Iуэхущ1апIэ псоми.

Ди индексыр 51531

Iуащхьэмахуэ льапэ япэ хьэщIэхэр щрагъэблагъэ

Iуащхьэмахуэ районым ихъэр куэд льандэрэ зыпэмлъа щIымахуэ зыгъэнсэхуГъэр кьэсащ. Дунейм и щытыкIэм и фIыгъэкIэ, лыжэхэмкIэ кьыщащхьы бы гъэтгъуэм уэсыр Iуву гельзыр Туристхэм я щыпсэугъэнагъэр хабзэхъуэм Iэнатl Iэхэм я лЭжьыгъуэхэмрэ уней хьумакIуэхэмрэ кьыззрагъэпэщ.

ІУАЩХЬЭМАХУЭщIэ туристкомплексым иджыпсту зэуэ щIыхь мин 15-м зыщагъэпсэху хъунущ. Хабзэ зэрыхъуаеи тету, лыжэхэмкIэ кьажьхьу щыщIадзэр дыгъэгъазэм и кIэрщ. Ауэ мы гъэм щIымахуэр пасэу кьэкIуащи, Москва, Санкт-Петербург кьалэхэм, Ставрополь крайм кьикIа туристхэм Iуащхьэмахуэрэ Чегетрэ щыIэ кьежьхьпIэхэм я нэгу зыщрагъэужь. Москва щыщ цIыхубзым кьыджиГащ туристхэр щынагъуэ кьатехьэкIэ зэрымыгуэавэр: «Си щхьэгъусэмрэ сэрэ дызыщIэс хьэщIэщым ихьурея гъкIэ екIуэкI Iуэхуэхэм зэрыкIэльыпль камерэхэр фIэльщ. Эльбрус поселкэм дыкьыщыдыхьэм дэ тлъэгъуащ ГАИ-мрэ хабзэхъумэ Iэнатl Iэхэмрэ я лЭжьыгъуэхэмы щIыпIэм зэрыщыIэр. Апхуэдэу, къызэрыджаIамкIэ, туристхэм щынагъуэ кьатемыгъэхьэным дэнэ щIыпIи щогугъу. Зэрыщыту кьапщтэмэ, дунейр хьэлэмэтщ, псом хуэмыдэу лыжэкIэ кьэбжьыхьын папщIэ Iэмал псори щыIэщ».

Мы щIынальэм щыIэ кIапсэ гъэуэгу псори зыхуей хуагъэзащ, ахэр кьэзыгъэсэбэп лэжьакIуэхэм я Iэщ1агъэм хагъэхъуащ. Кьеижьхьпl э псори къэхухьащ, шынагъэншэщ. Дэнэ щIыпIи тхьауэ фIэтыщ лыжэкIэ кьыщажьыхь щIыпIхэм щыгъэ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

«КъэкIуэнум нэхъыфIкIэ дыщыгугъыу, блэкIар тщымыгъупщэу»

● ЗэIущIэхэр

Арат фIащар УФ-м и Федеральнэ Зэхуэсым и Къэрал Думэм Бюджетымрэ налогхэмкIэ и комитетым и унафэщI, «Урысей зэкъуэт» урысейпсо политикэ партым хэт Васильев Юрийрэ хэхакIуэхэмрэ КъБР-м и Пенсэ фондым щрагъкIуэкIа зэIущIэм.

ЗЭХУЭСЫР езыгъэкIуэкIа, УФ-м и Пенсэ фондым и республикэ къудамэм и унафэщI **Щауэжь Хьэсэнбий** къриубэдIаХэм ягу кIигъэкIыжащ илъэсиплI й пэкIэ Къэрал Думэр щыхахым ирихьэлIэу, республикэм исхэм Васильев Юрийр яхуэзыу зэрыщытар икIи Москва кIуэжрэ ди республикэм и сэбэн зыхэль Iуэхуэхэр щыдигъэкIмэ, Налшык иджыри кьытригъэзэну зэримурадар.

Щауэжьым кьыхиубэщ а илъэсиплIм къриубыдэу лэжьыгъэ пенсэм хуэдэ 2,5-кIэ зэрыхэхуар, иджыпсту ику ягу республикэм щатыр сом 6.574-рэ зэрыхьур икIи упсэун папщIэ узыхуеину ахъшэм и кIэ къихуэ пенсэ къэзыхь ди щIыпIэм зэримысыр.

Васильев Юрийкъызэхуэсахэм ягу къигъэкIыжащ депутатхэм я къалэн нэхъыщхьэр законхэр ирагъэфIэкIуэныр, щIыхьэм я псэукIэр нэхъ тынш ящыщIыныр зэрыларр. «Урысей зэкъуэтыр» и лъэкIныгъэкIэ иджырей политикэ партхэм зэрефIэкIым папщIэ, абы и фракцэм хэтхэм нэхъ жэуапIныгъэшхэу зэрахьар жиIащ икIи Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэухэм я Iуэху диГъэкIыу Москва зэрыщылажьэр , «Урысей зэкъуэт» партым хэтхэу КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен, Къэрал Думэм и депутат Щхьэгъэуэш Адэлбий сымэ республикэм исхэр иригушхуэну зэрахуэфащэр щIигъужащ.

- Кризисыр псоми къызэрыджьэхуэам и зэранкIэ бюджетыр дызыхуэзыкIуэ Iуэху псоми хуримыкьуу къэтщтэн хуей зэрыхьуам емытыпатэу, пенсэм къэралым хигъэхьуэну зыщиIыжа кьалэныр игъэззщIащ. 2012 гъэм ику ит пенсэр сом 9.400-м нэсынущ. Апхуэдэу студентхэм я стипендием, дзэм кьулыкъу щызыщIэхэм, хабзэхьумэ Iэнатlэм и лэжьакIуэхэм я улахуэм хэдгъэхьуэным екъэлIаУэ къэтщта унафэхэмэ зэхъуэкIыныгъэ хэтлъхьэнымрэ, - кьэгъэльэгъащ Васильев Юрий. - Бюджетым мылъкушхуэ щагъэмащIэ нэгъэщI кьэралхэмебгъапщэмэ, ди дежа Iуэхуэхэр хьарзынэу щыдокI. ЦIыхуэхэм я мазэ улахуэмрэ пенсэмрэ и чэзум яIэрохьэ, IэнатIэщIэхэр кьызэIуах. Кризисым и пэ лэжьапIэншэу щыIам я бжыгъэр гъэмэщIэным мылъкушхуэ хуэхтащ, иджы нэхъыбэу дызэгугъуэр IэнатIэщIэхэр кьаезIуэхьнырщ, Iэщ Iатъэлгъэр лэжьапIэ щагъэхьну Iуэхущ Iэпхэм папщIэ щIэрыщIэу егъэджэжынырщ.

Васильевыр кьытеуВыIащ мы гъэм республикэм и онкологие диспансерыр зыхуэй хуэгъэзэным и нэIэ зэрытетам, ЕтIанэгъи а Iуэхум сом мелуан 67-рэ хуэхьхну зэримурадым, гъэ кьакIуэ театрым нэхъ гулытэ зэрыхуищIынум, кьищынэмыщIауэ, Урысейм и цIыхуэхэр яхьумэну зыщыгугъ дзэр егъэфIэкIуэным, абы зегъэужьным, терроризмым зэребэнныр Iэмалхэм бюджет ахьшэр зэрыхалъхьэнум.

Зэхьихьэм хэтэхэр зыгъэпIейтей упщIэхэмкIэ зыхуагъэзащI депутату хахыну ягъэльагъуэ Васильев Юрий. Апхуэдэт, псалъэм папщIэ, ди къэралым пенсэ ныбжьым щыхагъэхьуэнкIэ зэрыхъунум, пенсэ, социальнэ страхованэмкIэ фондхэм я лэжьакIуэхэм, ветеранхэм я Iуэхуэхэр дэкIыным теухуауэ къащтэну унафэхэр зыхуэзынур.

А упщIэхэм жэуап щариты, Васильевым быдэу жиIащ дызыхуэкIуэ илъэсхэм УФ-м и цIыхуэхэр пенсэ щагъакIуэ ныбжьым зэрыхьамытхъхьэнур.

КъБКъМА-м и ректор **Жрыкъуэ Борисрэ**Налшык и Ветеранхэм я зегъэужьным и тхьэмадэ **Шыхьэбахьуэ Мухьэмэдрэ** я псальэхэм къыхагъэщащ республикэм и Iуэхуэхэр кIуэтэным теухуауэ Васильев Юрий лэжьагъэшхуэ зэрыгъэфIэкIыр, республикэм исхэм ар аргуэру хэтхэм дызэрыщымыуэнур.

ЗэIущIэм и кIэхуэм Васильев Юрий кьызэхуэсахэр къуриджащ дыгъэгъазэм и 4-м екIуэкIыну хэхьныгъэхэм жыджэру хэтыну, гупсхэуу егупсыеу, Iэ щIаIэтыну политикэ партыр кьыхахыну.

Зохуэсым хэтащ республикэм и Пенсионерхэм я зегъэужьным и тхьэмадэм и кьуэдзэ,**Пуп Владимир**, медицинэ страхованэм, соцстрахованэм я фондэм я унафэщIэхуэ Iахэр, «Урысей зэкъуэт» партым хэтхэр, ирагъэблагъэхэр.

ТЕКIУЖЬ Заретэ.

Мы махуэхэм и ныбжьыр илъэс 60 ирикъуащ КъБАССР-м щыхъ зиIэ и артист Мулай Алихьан, Ар щхьэусыгъуэ тщыри, Алихьан ди хьэщIэщым кьедгъэблагъащ, и гукъэкIыжхэм зыщыдгъэгъ уэзэну, и мурадхэм тедгъэпсэльыхьыну. КупщафIэщ Мулайм и гъащIэр, республикэм и щэнхабзэ Iуэхуэхэм ящыкIэ эру хэт, абы зи гущIэр ящэзыгъэ щыхьум кьедгъэбгъэщащ, и гукъэкIыжхэм дуней «ихуэхэщ». Ар и блэкIам ирогушхуэ, ноби лъэпкъ щэнхабзэм хуолажьэ, и кьэкIуэнум мурадыфIхэр хуэзэпещэ...

● Дифl догъэльапIэ

Мулай Алихьан и гъащIэ купщIафIэр

Мулай Алихьан

Псори къыщежьар «Кабардинка» ансамблыр

Мулай Алихьан Шэджэм ЕтIуанэ кьуажэм къыщалъхуащ. Абы щIэныгъэ ефжапIэм и еянэ классыр ихьухури, Налшык кьалэ щыIэ ухуакIуэ техникумым щIэтIысхьащ. Абы и ужьхьIэ куэд дэмыкIыуи «Кабардинка» къэфакIуэ ансамблым ирагъэблагъащ.

- «Кабардинка» ансамблыр, сэ къызэрыгъэлъагIэу, ди лъэпкъым и напэщ, абы и цIэ кьудейм уи гур кьыязэщIэтэу, уи щхьэр лъагэу уигъэльагъужу апхуэдэщ, - жеIэ Алихьан. - 1969 гъэм «Кабардинка»-м сыхьыхьауэ зыщIащ. Илъэс 22-кIэ абы сыкьыщIафащ. Нобэми гуапэу сигу кьокIыж а эаманыр. Лъэхъэнэ тельыджкэт ар. Дунейм и щIыпIэ куэдым сыщыIащ ансамблым сыхэту. Аэр кьеэбжэжыну щIэздзэмэ, газет напэкIэ щIэздзэну, ар ирагъэкIуэну и нэху хьу. Нэхъыщхьэращи, дэнэ кьэрал дыщымыIами, ди адыгэ фащэм, кьэфэкIэм псори итхьэкъ уу апхуэдэт.

Сызыхэта гупращи, куэдым сыхуагъэсащ икIи сыкъуагуящ абыхэм. Псори зы упагъуэм хуэдэу дыгъэхэтт, зэрыжаIэу, гуфIэгъуэри гуэзвэгъэри уэрэдэт уэшу. ПщIэ уиIэнми щыхь кьыпхуащынми - псори зэльытыжар уи щIыб кьыдэт гуп зэкъуэтрыщ. Абы и лъэныкъуэкIэ дэ нэхъ япэ диту собж. Сэ кьызгуроIуэ псори мылькум деж кьызэрыщежьэр...

Апхуэдэу Мулай Алихьан ильэситI хьуауэ и унафэщIщ Шэджэм ЕтIуанэ кьуажэм кьызэрыщыгъэ. Я ныбжькIэ зэщхьщIыхьауэ я кьэфакIуэ гупищ кьызэрагъэпэщащ, уэрэджыкIыуэ-хэри яIэщ. Я лэжьыгъэр хьарзынэу йокIуэкI, ягъэзэщIэн хуейуэ зыхуагъэувэжа кьалэнхэмэ фIы дыдэу йохь уIлэри, нэхъыбэжи зэращIэныр пылыщ. Зы гукъеуэщ яIэр: фащэ зэрамыIэм, аппаратурэ тэмэмкIэ кьызэгъэпэщауэ зэрыщымыстым кьыхэкIкIэ, я сабийхэр утыку ирашэну Iэмал яIэкъым.

- Щэнхабзэм и лэжьакIуэхэр кьуажэ администрацэхэм дызэрыратыжрэ нэхъ гугъу дохь, - жеIэ Алихьан. - Мобы-хэм дызэрапIыгъэм мылъку яIэкъыми, щэнхабзэ Iуэхуэр Iэпэдэгъэлэп мэхъу. Дэ дызэрыкъулейр зэчийщи, абы зэрыкъэдгъэхъуэным, ар зэредгъэфIэкIуэным иужь дитщ. Дауэ мыхъуми, сэ кьалэн кьысщащIа Iуэхур нэсу зэрыззэфIэсхьным си кьаруи си гущIи семыблэжу сыхущIэкъунущ.

Иорданием щыIэ «НадИ Ахьли» клубыр

2005 гъэм Мулайр Иорданием ирагъэблагъэри, «НадИ Ахьли» клубым кьежIуалIэ ныбжьыщIэхэр кьафэм хуитыжасэу ильэситкIэ абы щыIащ. Хэхэс адыгэхэм я щIэблэм я блэкIар ящIэу, я хабзэ дахэр я Iэпэгъуэ кьэгъэтэджьынмкIэ а зэман мащIэм кьриубыдэу лэжьыгъэшхуэ зэфIигъэкIащ Алихьан.

- Кьафэм и мызакъуэу, уэрэд жьэныи ныбжьыщIэхэр хуэзгъэсащ, - жеIэ Мулайм. - Сэ зэхэзгъэува концерт программэхэмкIэ мызэ-мытIэу Иорданием щыпсоу ди пщIыкъгъэухэр дгъэтгуфIащ. Апхуэдэу ди республикэм и Президент Къанокъуэ Арсен, АР-м и президент ТхьэкIуашынэ Ахьмэдэжрий сымэ хэту ди кьэралым и лIыкIуэ гуп Иорданием щыщIыами, абы-хэм папщIэ кьызэрагъэпэща нэгуэзыжь пшыхьым ирагъэблагъэри, абы хэтащ уи гъэсэнхэр. Абы и ужьхьIэ Абдаллэ паштхьым и щхьэгъусэм Франджым дишэри, абы щежьауэ Iа дунейпсо симпозиумым хэхэм я пащхьэ ди зэфIэкI щыдгъэльэгъуащ. Дауэ кьыщIыхьуа хамэ щыIналъэр зи натIэ хьуа ди лъэпкъэгъуэхэр жьыпIэмэ, икьукIэ сыщыгуфIыкIащ абыхэм я хабзэмрэ я нэмысымрэ зэрахьумэжьыфам. Пэжщ, сэ сызыдэлжьа ныбжьыщIэхэм яхэтащ зи анэдэлъхубзэр зымыщIэхэр, апхуэдэхэм зыгу зэ нэхъ мыхъуми зэрезгъэщIэным сыхущIэкъуащ. Езы ныбжьыщIэхэри лъэпкъ тхьцэм, Iуэрыуатэм, щэнхабзэм теухуауэ нэхъыбэ кьызэращIэным щIэхъуэпсыр. Зи хэку исыж дэри гъунэгъу лъэпкъхэм жьк кьыщытщIыху кьохьу , абыхэми зыюс лъэпкъым зыдрамыгъэкIуу хьуркъым. Дауэ мыхъуми, нэхъыжь зыщхьэщытхэм я жьэгу пащхьм адыгэ хабзэр нэхъ щызекIуэу щытщ. «Адыгагъэ зыужьныгъэкIэ» нэхъ кьыпнэрыхуми, я лЫым ар эрыхэтэр кьаращIэу, ягъэнэхапэу апхуэдэхэщ.

ГъащIэ гъуэгуанэм урилъэжмэ

Гъащ1эр гъэщIэгъэнуэ зэхэлъщ, фыри Iейри щыIэхэу - хуэнащ абы. Дэтхэнэ зы цIыхуми щхьэж кьыхуихуа и гъащIэ Iыхьэр ешэм тэмэму кьызэрилыгъэм хуэдэу ирехьэкI, нэгъуэщIу жыпIэмэ абы ират мыхьэнэр зэхуэдэкъым.

- Гъащ1эм и мыхьэнэр нэсу кьыпхуэхэтэнукъым, - жеIэ Алихьан. - Иджыпсту дызыхэпсэукI зэманым мылькур нэхъ щытепщэщ, щыху гъащIэм и мыхьэнэр, ди жагъуэ зэррыхъунщи, нэхъ цIыкIу м зэхьу. АбыкIэ езы цIыхур кьуаншэу схужьыгэнукъым, ар дызыхэпсэукI зэманым и «фащэхэм» ящыщ зыуэ кьыщIэкьынщ. ЦIыхур псэуху и кьэхухьми зэхэщIыкIми заужьурэ makIуэ. Сэ сызэреплъмкIэ, ильэс 60-м цIыхухър балигъыпIэ иувэу аращ, абдежьщ абы гъащIэм и мыхьэнэр нэхъ куууэ щызыхьнщIэр. КьэкIуэ гъуэгуанэм сриплъэжкIэрэ, иджы сэ кьызгуроIуэ кьыззэуэлIа насыпыр зыхуэдэр. «Кабардинка»-м зи гъусэу сыхэта гупым я деж куэд дыдэ кьыщысщIащ сэ. Алэкьей Мухьэмэдэрэ Кьуэдэ Михаилрэ адыгагъэм, гъэсэныгъэм, зэщIэхьгъуэсхэм яку долъхьэ уэрэджыпкIэм, цIыхубзым уэзрыбгъэзэтыным теухуауэ дызыщIагъэдэIуаХэр сэ зэи сшыгъупщэжьнукъым. Мыхэр сыту цIыху губзыгъащIэ, мыбы кьагурыIуэм си акьыл щынэсынур дапщэщ, жысIэу седалуэрт абыхэм. МыдэкIэ Гъут Iэ дэм, БгъэжьнокIуэ Барэсбий, Хьэфыщ1э Мухьэмэд, Хьэх Сэфарбий, Дзэмыхь Кьасболэт сымэ нэхъ гьунэгъуу сапыщIуэ сыщытщI, нобэр кьызэдэсым гъащIэм сыхуаущийуэ, Iэхъугъуэ куэдым нэгъущIынэкIэ срагъэплъу апхуэдэщ. Уп сэуху щIэ гъэр кьэпщIэнущ, гъащIэм и мыхьэнэр гъунэншэщ. Сэ си напыту кьызолыыгъэ апхуэдэ ныбжьыгъэхэмкIэ Тхьэр кьызэрысхуэупсар. Куэдрэ сигу кьокIыж Iгъэжьнокъуэ Барэсбий кьызжиIауэ щытар. Радио цIыкIу иныгъуу адыгэ щыпсэу республикэхэр, кьэралхэр кьызэхидухьыр абы, адыгэ уэрэджьжьхэр, хьыбарыжьхэр эзхухьэсэжьу. Зэгуэр абы зыхуэзгъэзащ: «Барэсбий, зэ уетIысэхьу щхьэ зумыгъэпсэхурэ?», - жысIэри. «Алихьан, дэ иджыпсту ди лэжьэгъуэщ, зыгъэпсэхуу, сыщысIэ ди тхьцэм, щэнхабзэм теухуа хьыбар хэр кьызыпытыжьынур иужькIэ дэнэ кьызэдитхьжынур, зэманыр дэ кьыдэжьэнукъым. Мис аращ зыщIэзмыгъэпсэхур», - кьызитIыжат абы жэуапу. АтIэ ар гъащIэм и мыхьэнэм куууэ кIуэцIрыплъыф цIыхухъэ?! Мис апхуэдэхэрщ узыдэплъеинур.

УцIыкIуу плъагъур уигу нэхъ кьонэ

Цыхум и унагъуэм щигъуэт гъэсэныгъэм куэд ельытащ. Сабийм цIыкIуухуэ зыхьыу мыгъэльхьа хьэлыр балигъ хьуа иужь кьыпхуегъащIэжьнукъым. Сабийр зыхуиущийр езы балигъми хэпъу, ар абы кьыдильагъуу щытын хуейщ. Хабзэ, зэгурыIуэ зэрыпъ унагъуэм кьыщыхьу сабийр гьащIэм нэхъ тегушхуэу зэгъэщI, Абы и лъэныкъуэкIи и насыпкъикIащ Иудай Алихьан. Ар кьыщыхуэащ хабзэмрэ нэмысымрэ зи жьэгум щытепщэ адыгэ унагъуэ нэсым.

- Адыгагъэшхуэ хэлът си адэшхуэм, - жеIэ Алихьан. - Дадэ адыгэ фащэ щыгът, сэ ар сфIыкIыжьыгъэну, сфIэдахуэу сыкIэлъыплъырт. Сыщылэ цIыкIуу си адэшхуэр апхуэдэу зэрыслъэгъуар сигу кьинэжащ, ноби си нэгу кьызэрыщIыхьэжыр адыгэ фащэр щыгъыщ. Адыгэ хабзэр щыжеIуэрт ди уэлъгъуэм. Чий набжэщ а зэманым щыIар. Махуэ гуэрым пщIантIэ дыхьэпIэм деж иI» набжэ зэхуакум сыдэтт Дадэ ар щильагъум кьызэшхыдащ икIи кьызжиIащ: «Абдеж уэзрыуэм кьетъэльатъуэ уэ хьэщIэ уэзрыхуэмейр. ПщIантIэм кьыдихьэну хуей цIыхум, мыбы уригъэблагъэну щытамэ, адеж кьэувынтэкъым, жеIэри йогупсыс». А зы Iуэхугъуэ цIыкIум щIэлъ мыхьэнэм и куугагъым еплъыт. Дадэ сыдэхэ зэн сфIэфIт, ауэ нанэ зэи хуит сищыртэкъым. «ЕмыкIущ зыгуэр кьышIыхьэмэ, - жиIэрт абы, - ар нэхъыжьщ, уэ уи ныбжь нэсакъым абы удэшхэну». Куэд мэхъу апхуэдэ гъэсэныгъэу си сабийгъуэм кьызэхэар. ПщыхьэщхькIэрэ унагъуэр зэхэтIысхьэжамэ, щыхуэзгъэтIысIэм, зэфIэдэтIыкIэм тепсэльыхьырт. Апхуэдэ щIыкIэкIэ быным кьыдигъраГащIуэрт дызэрыщытын хуейр. Си адэшхуэ щIипхъуэм кьызжиIэрт: «Кьуажэм щекIуэкIыу уи адэшхуэр зыхэмыта гуфIэгъуэ зэхьхьэр мыхъуауэ ябжырт». Апхуэдэ пщIэ иIащ абы, щэч хэмылъу, ар кьыхуэзыхьари и адыгагъэрщ. Мис апхуэдэ нэхъыжьыфIхэм я жьауэм сыщIэту сыкъэхъуащ, абыхэм яхуэфэщнуи си гъащIэ гъуэгуанэр кьесхьэкIыу кьысщохьу.

Унагъуэ зэчийфIэ

И нэхъыжьхэм я щапхъэр и гъуаэзу езым и унагъуэ дахэ иухуэжащ Мулай Алихьан. Апхуэдэхэрщ унагъуэ зэчийфIэкIэ зэдэжр. Алихьан и щхьэгъусэри зэгуэр кьафэу щытащ. Я ныбжьыкIэ зэщхьщIыхьауэ я кьэралым и щэнхабзэм теухуа кьыбар зэхуихьэсыжу. Зэгуэр абы зыхуэзгъэзащ: «Барэсбий, зэ уетIысэхьу щхьэ зумыгъэпсэхурэ?», - жысIэри. «Алихьан, дэ иджыпсту ди лэжьэгъуэщ, зыгъэпсэхуу, сыщысIэ ди тхьцэм, щэнхабзэм теухуа хьыбар хэр кьызыпытыжьынур иужькIэ дэнэ кьызэдитхьжынур, зэманыр дэ кьыдэжьэнукъым. Мис аращ зыщIэзмыгъэпсэхур», - кьызитIыжат абы жэуапу. АтIэ ар гъащIэм и мыхьэнэм куууэ кIуэцIрыплъыф цIыхухъэ?! Мис апхуэдэхэрщ узыдэплъеинур.

Иудай Алихьанрэ Балъкъэр Сэфэрэ Iилрэ

Мулай Алихьанрэ Балъкъэр Сэфэрэ Iилрэ. *Мекенжэ, 1974 гъэ*

Концерт нэуэжьым. *1978 гъэ*

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ТранспортымкIэ и министерствэм и IуэхукIэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2011 гъэм щэкIуэгъуэм и 11-м *№342-IIII*

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэралым и гъэзэщIакIуэ органхэм я зэхэлъыкIэм зэхьэжьныгъэхэр хэлъхьэным и IуэхукIэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2011 гъэм фокIадэм и 6-м кьыдигъэкIа Указ №132-УП-м тету, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещI:**

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ТранспортымкIэ и министерствэм теухуа Положенэу мы Унафэм щыIыгър хьащIэн.

2. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ТранспортымкIэ и министерствэм и аппаратым изхьыбэу дыдэу щылажьэр щыху къэнэжр игъэззщIэн папщIэ трагъэкIуэдэну хуэхаха ахъшэм кьыхэкI я мазэ лэжьапщIэ фондыр сом мин 90,110-рэ хъуэу гъэувын.

3. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ТранспортымкIэ и министерствэр хуит щIын министрым и кьуэдзэу тIу, щыху 15 зыхэт коллегие иIэну.

4. Кьару имыIэжу къэлытэн «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Транспортымрэ гъэзэгъ хозяйствэмкIэ и министерствэм и IуэхукIэ» 2011 гъэм гъатхэпэм и 3-м Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм кьыдигъэкIа Унафэ №53-IIII-м.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщIэм и кьалнхэр зыгъэзащI

УЯНАЕВ Казым.

● Спорт

Дунейпсо зэхьэзэхуэм зыхуагъэхьэзыр

Ушу спорт лIэужьыгъуэмкIэ Мейкъуапэ щекIуэкIа Урысей чемпионатымрэ пащэныгъэ къэхьынымкIэ зэхьэзэхуэмрэ къэралым и щIыналъэ 20-м я лIыкIуэкIэр хэтащ.

ДЖЫПАХЪСТЭНЕЙМ хиубыдэ Борыкъуей къуажэм дэт клубыр ящыщщ ди лъэпкъ хабзэр, адыгагъэр, унагъуэ насыпыр хьумэныж кьыдэкIуэтей щIэблэр щIэпыкIыным зи зэфIэкI псори езыкьэлIэ Iэхуущlапlэхэм.

Щэнхабзэм и лэжьакIуэхэм зэрыжаIэмкIэ, ноби клубым щолажьэ адыгэ кьэфэкIэм, уэрэд жьыкIэм щыхуагъасэ, лъэпкъ тхыдэмрэ хабзэмрэ тегъэщIа кружокхэр. Абыхэм кьокIуалIэ щIалэгъуалэм я мызакъуэу, кьуажэдэс нэхъыжьхэри, уеблэмэ сабий гъэсапIэхэм яшэ щыкIыхьэри. ЩэнхабзэмкIэ унэм и лэжьакIуэхэм кьызэрыхагъэщIамкIэ, зыхуей хуэзэу кьызэгъэпэща гъэсэныгъэ лэжьыгъэм адэ-анэхэри егъэджакIуэхэри щогуфIыкI. «Пщэдджьыжьым щыщIэдзауэ пшапэр зэхэуэху, клубым лэжьыгъэхэр щIэзэпыщIыхьэри икIи мы щIипIэр кьуажэдэсхэм я зэхуэзэпIэ нэс зэрыхьуар щIэблэ тэмэм диГэнымкIэ сэбэпыщIуэ мэхъу. Мыбы щIэх-щIэхэйуэр кьрагъэблагъэ жьым пщIэ зыхуащIу дэс нэхъыжьхэр, куэдым щапхъэ яхуэхьу гъуэгуанэ кьэзыкIуэхэр, щэнхабзэмкIэ кьуажэм зэманым декIу зыужьныгъэхэм ятIуанэ увыпIэхэр, кьыщыхьащ, «лэйтай» Iыхьэм дыщэ медаль щызыIэриГъэхьащ. Авдюничев Никитэрэ Воропай Андрейрэ «таолу» лIэужьыгъуэм дыжьым медалхэр кьыщахьащ.

ЕхъулIэныгъэхэр зыIэрызыгъэхьа спортсменхэм иджы зыхуагъахьэзыр 2012 гъэм и накъыгъэм екIуэкIыну традиционнэ дунейпсо зэхьэзэхуэм.

КЪАМБИЙ Ислъам.

● ТэрчкуэйI

Лъэпкъым и пщэдейм телажьэхэр

ужьныгъэ егъэгъуэтыным емызэщу яужь ит щIыпIэ унафэщIхэр, щэнхабзэм, гъуаздэжьм, щIэныгъэ Iэнатlэхэм я лэжьакIуэхэр, цIыхуэ зэгъэзыныгъэхэм я лыкIуэхэр, зауэм хэта ветеранхэмрэ а лъэхъэнэм и гуэрыехьэр зи фэ дэхуахэмрэ.

Псом ящхьэращи, къуажэ клубым и лэжьакIуэхэр хущIокъу къащIэхуэ ныбжьыщIэхэр фIым зэрыхуауэцIинымрэ абыхэм гъаIцIэ гъэзгу тэмэм кьыхахьынмкIэ защIэгъэзэхуэным. Абы и щIыхьэтщ клубым и гъэсэнхэр я кьуажэм и мызакъуэу, Джыдпъахъстэней псом щрагъэкIуэкI гуфIэгъуэ пшыхьэхэмрэ ягъэбжьыфIэу зэрыхэтыр.

ЖАНХЪУЭТ Зуэз.

● ГАИ-м къет

Сакъыныгъэр зыщывмыгъэгъупщэ

ГЪУЭГУМ кьыщыхъу насыпыншагъэхэм я нэхъыбэр рулым дэсхэр зэрымысакъым, хабзэр зэрамыгъэзащIэм, зэрызекIуэн хуей псынщIагъым зэрыщIрагъэгъум кьрокIуэ. КъБР-мкIэ МВД-м и Къэрал автоинспекцэм кьызэритамкIэ, щэкIуэгъуэм и 25 - 29-хэм кьэхъуа аварнехэм цIыхуитху хэкIуэдащ.

Чэзур зейм гъуэгу иритакъым

МЫ ГЪЭМ щэкIуэгъуэм и 25-м сыхьэт 12-рэ дакъикъэ 22-м Суворовым и уэрамым тету кIуэ «Фольксваген» автомашинэр Идарымрэ Цеткинрэ я цIэхэр зезыхь уэрамхэм я зэхэкIыпIэм деж ВАЗ-21214 автомашинэм щыжьэхэуащ. Иужьрейм и рулым дэсам фэбжь итъуэтауэ республикэ сымаджэщым ящащ. Насыпыншагъэр кьрикIуащ чэзуркIэ зи блэкIыгъуэм гъуэгу зэрыримытам.

Зыр хэкIуэдащ, тIум фэбжь хахащ

А МАХУЭ дыдэм жэщыр сыхьэт 23-рэ дакъикъэ 25-м Прохладнэ - Азау федеральнэ гъуэгум и 18-нэ километрым деж Бахьсэн лъэныкъуэкIэ икIыу Прохладнэ кьалэмкIэ кIуэ ВАЗ-21213 автомашинэр гъуэгум тежри, жыгым еуащ. Рулым дэсар хэкIуэдащ, абы и гъусаитIым фэбжь ягъуэтащ икIи быр Прохладнэ, адрейр Налшык кьалэ дэт сымаджэщхэм ящащ.